

Skolmåltidsavgifter – Det är blått på den svarta listan

”Barns ekonomiska situation är en viktig fråga för regeringen” har socialminister Göran Hägglund sagt i ett svar på frågan om barnfattigdomen i Sverige. Hur han ställer sig till SSUs rapport har vi ännu inte hört.

1946 infördes skollunchen i Sverige genom ett riksdagsbeslut och kommunerna fick statliga bidrag för att bygga upp verksamheten. 1981 upphörde de statliga bidragen och maten i skolan är sedan dess en rent kommunal angelägenhet som i de flesta fall finansieras via kommunalskatten.

Under året 2007 har Sverige sammantaget 34 kommuner som tar ut skolmåltidsavgifter i gymnasieskolan och som resultat av det hamnar på SSUs svarta lista. Trenden visar att allt färre kommuner idag tar ut avgifter än när SSU senast undersökte frågan i mars 2005. Då var antalet kommuner med avgift på skolmåltiderna 40 till antalet.

Det ser hårt ut

Runt om i landet lever unga idag under hårda villkor. När kommunbudgeten inte går ihop så får ungdomarna betala. Avgifterna för skolmaten på gymnasiet är på sina håll upp till 1 050 kr per elev och termin. I hela landet så lever idag enligt Rädda Barnen 252 000 barn och ungdomar i fattiga familjer. Ytterst är det dessa unga som drabbas när pengarna inte räcker till fritidsaktiviteter, kläder och vardagliga behov.

Måltidsavgifter i gymnasieskolan 2007

(tabell I)

Kommun	Län/region	Avgift Vt 2007
Bjuv (s)	Skåne	350:-
Burilöv (s)	Skåne	500:-
Båstad (m)	Skåne	600:-
Dals-Eds (c)	V-Götaland	600:-
Färgelanda (c)	V-Götaland	900:-
Helsingborg (m)	Skåne	500:-
Höganäs (m)	Skåne	500:-
Karlsborg (c)	V-Götaland	500:-
Klippan (m)	Skåne	600:-
Kävlinge (m)	Skåne	500:-
Laholm (m)	Halland	450:-
Lomma (m)	Skåne	500:-
Mellerud (c)	V-götaland	900:-
Motala (m)	Östergötland	800:-
Nässjö (s)	Jönköping	300:-
Staffanstorps (m)	Skåne	500:-
Svalöv (s)	Skåne	500:-

Svedala (m)	Skåne	375:-
Sävsjö (Kd)	Jönköping	500:-
Tanum (c)	V-götaland	890:-
Tranås (m)	Jönköping	700:- /å 45:-
Täby (m)	Sthlm	å 17:-
Vaxholm (c)	Sthlm	1050:-
Vellinge (m)	Skåne	800:-
Vetlanda (c)	Jönköping	500:- /å 10:-
Värnamo (c)	Jönköping	600:-
Västervik (m)	Kalmar	750:-
Ydre (c)	Östergötland	700:-
Åstorp (s)	Skåne	500:-
Åtvidaberg (s)	Östergötland	625:- /å 30:-
Ägelholm (m)	Skåne	500:-
Ödeshög (Kd)*	Östergötland	700:-
Örkelljunga (m)	Skåne	500:-
Österåker (m)	Sthlm	å 8:-

* Om andra barnet också går i gymnasieskolan så halveras avgiften för den personen.

Det är en blå-röd röra

Om man studerar kommunerna utifrån vilken partifärg respektive ordförande i kommunstyrelserna har så blir det en kraftig övervikt för den borgliga sidan. Samtidigt som det ur SSUs synvinkel är fullkomligt oacceptabelt att det även denna gång återfinns socialdemokratiskt styrda kommuner på listan.

- 6 kommuner är socialdemokratiskt styrda.
- 17 kommuner är moderat styrda.
- 2 kommuner har kristdemokratiskt styre
- 9 kommuner har centerpartistiskt styre.

Skåne är värst – men i sällskap

Det visar sig om man tittar på regioner och län att Skåne sticker ut ordentligt med sina 15 kommuner av 33 totalt inom regionen. Det kan jämföras med Stockholms län som har 3 kommuner av totalt 26.

- Skåne: 15 kommuner
- Västra Götaland: 5 kommuner
- Halland 1 kommun
- Östergötland 4 kommuner

- Jönköping 5 kommuner
- Sthlm län 3 kommuner
- Kalmar 1 kommun

Det finns flera goda skäl till en avgiftsfri lunch

Den främsta anledningen är att eleverna själva tycker att skolmåltidsavgifter är en dålig lösning. Enligt en tidigare rapport på området visar det sig att mest negativa är de som får betala för skolmaten och som anser att de inte har råd. Bara ett fåtal anser att avgifter skulle ha någon positiv effekt.

De elever som har kostnadsfri mat i skolan anser att en avgift skulle få dem att gå och äta mer sällan än tidigare. De elever som betalar avgift anser dock att detta inte har någon betydelse för hur ofta de går och äter.

Elever som får äta avgiftsfritt tycker att maten smakar bättre än vad de elever gör som får betala.

Elever som får betala äter mer godis och dricker mer läsk under skoldagen än de elever som får äta gratis.

Svinnet med matrester är inte mindre bland elever som får betala än bland elever som får äta avgiftsfritt.

(Pedagogiska rapport nr 57 1999, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet)

Varför är det så svårt?

Rubriken skulle kunna vara hämtad från en av den äldre-yngre generationens tonårsikoner Thåström. För frågan är i realiteten varför det ska vara så svårt? Om vi känner till det faktum att det finns över 250 000 fattiga barn i Sverige. Samtidigt vet vi också om att det finns ett behov av ekonomiskt bistånd. Kopplat till det är det vanligt eller mycket vanligt att känna skam eller underlägsenhet i samband med mottagandet av bistånd. Eller för att ta ett annat mått på fattigdom som Majblommans Riksförbund redovisar i sin rapport "Man måste bry sig om hur unga mår": Ett mått på fattigdom är att inte ha råd att hämta ut medicin till ett sjukt barn. När Majblommans Riksförbund frågar så svarar en av tio att så har hänt.

Om vi känner till kartan – varför navigerar vi inte efter den? År 2007 ska varje barn och ungdom som går i en svensk gymnasieskola kunna få möjligheten till ett ordentligt mål mat. SSU ställer därför frågan till samtliga 34 kommuner, blåa som röda, varför navigerar ni inte efter kartan utan nöjer er med att stå stilla på grund?

Vad tycker SSU?

SSU arbetade mycket kraftfullt under 2005 för ett förbud mot skolmåltidsavgifter i samband den socialdemokratiska partikongressen i Malmö.

För SSU är frågan lika enkel som skollagen är skriven. Skolan ska vara avgiftsfri. För vem vill i ärlighetens namn tillbaka till Madickens skola där medtagna smörgåsar var vardagen för svenska skolbarn?

Vad säger SSU?

- Hur länge ska vi behöva skämmas över att det är så stor andel socialdemokratiska kommuner som tar ut avgift för skolmaten. Skolan ska vara fri och öppen för alla men om man redan i tidiga år lägger på extra kostnader på barnen för något så viktigt som skolmaten är vi ute på farlig mark. Det är någonting som vi i SSU aldrig kommer att acceptera, kommenterar SSUs förbundssekreterare Mattias Vepsä läget i rapporten.

Källor

Statistiska Centralbyrån – Årsbok för Sveriges kommuner 2007

Sveriges kommuner och landsting, www.skl.se

Pedagogiska rapport nr 57 1999, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet

”Man måste bry sig om hur ungarna mår” Rapport nr 2007:11 Majblommans Riksförbund